

■ ΤΟ ΡΗΜΑ

● Α. ΤΟ ΡΗΜΑ ΩΣ ΠΥΡΗΝΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

★ Τι εκφράζει;

Εκφράζει	Παράδειγμα
◆ Ενέργεια	Η Μαρία γράφει.
◆ Κατάσταση	Η Μαρία κοιμάται.

● Το ρήμα:

- είναι το βασικό στοιχείο της πρότασης
- συμφωνεί με το υποκείμενο σε πρόσωπο και αριθμό
- οργανώνει τη ρηματική φράση

✦ Χωρίς ρήμα δεν έχουμε ολοκληρωμένη πρόταση.

● Β. ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

1. ΦΩΝΕΣ (ΜΟΡΦΗ)

Η φωνή φαίνεται από την κατάληξη.

Πίνακας 1 – Οι Φωνές

Φωνή	Πώς αναγνωρίζεται	Παραδείγματα
● Ενεργητική	τελειώνει σε -ω / -ώ	γράφω, αγαπώ, μιλώ
● Παθητική	τελειώνει σε -μαι	γράφομαι, λέγομαι, αγαπιέμαι

● Η φωνή είναι **μορφολογική έννοια** (την αναγνωρίζουμε από την κατάληξη).

---

2. ΣΥΖΥΓΙΕΣ ΑΝΑ ΦΩΝΗ

● Α. Ενεργητική Φωνή

Συζυγία	Κατάληξη (α' ενικό)	Παραδείγματα
Α' Συζυγία	-ω	γράφω, ανοίγω, τρέχω, βαίνω
Β' Συζυγία	-ώ / -άω	αγαπώ/αγαπάω, μιλώ/μιλάω, γελώ

● Β. Παθητική Φωνή

Συζυγία	Κατάληξη	Παραδείγματα
Α' Συζυγία	-ομαι	γράφομαι, λέγομαι
Β' Συζυγία	-ιέμαι	αγαπιέμαι, γελιέμαι
Β' Συζυγία	-ούμαι	οδηγούμαι, ικανοποιούμαι

Συγκριτικός Πίνακας

Ενεργητική	Παθητική
γράφω	γράφομαι
χτενίζω	χτενίζομαι

αγαπώ	αγαπιέμαι
—	σκέφτομαι

- Δεν σχηματίζουν όλα τα ρήματα και τις δύο φωνές.

● Γ. ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ (ΣΗΜΑΣΙΑ)

- ✦ Τώρα δεν κοιτάμε κατάληξη — κοιτάμε το **νόημα**. Συγκεκριμένα, παρατηρούμε **τι κάνει το υποκείμενο**.

📊 Πίνακας Διαθέσεων

Διάθεση	Τι κάνει το υποκείμενο;	Παράδειγμα
● Ενεργητική	ενεργεί	Η Μαρία χτενίζει τα μαλλιά της.
● Παθητική	δέχεται ενέργεια	Το φαγητό ετοιμάζεται από τη γιαγιά.
● Μέση	ενεργεί και δέχεται ενέργεια	Τα παιδιά αγκαλιάζονται.
● Ουδέτερη	βρίσκεται σε κατάσταση	Δεν κλαίω πολύ. / Κοιμήθηκα νωρίς.

🗉 Φωνή ≠ Διάθεση

● Φωνή (μορφή)	● Διάθεση (σημασία)
Τι κατάληξη έχει	Τι ρόλο έχει το υποκείμενο
-ω / -ώ / -μαι	Ενεργεί; Δέχεται; Και τα δύο; Κατάσταση;

- Ένα ρήμα μπορεί να είναι σε παθητική φωνή αλλά όχι σε παθητική διάθεση (π.χ. κοιμάμαι → ουδέτερη).

● Δ. ΠΡΟΣΩΠΟ – ΑΡΙΘΜΟΣ

Παράδειγμα: γράφω

Αριθμός	α΄	β΄	γ΄
Ενικός	γράφω	γράφεις	γράφει
Πληθυντικός	γράφουμε	γράφετε	γράφουν

● Κανόνας:

Το ρήμα συμφωνεί με το υποκείμενο ως προς το πρόσωπο και τον αριθμό.

● Ε. ΧΡΟΝΟΣ – ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΒΑΘΜΙΔΕΣ

 Ο χρόνος δείχνει πότε γίνεται η ενέργεια.

Οι τρεις χρονικές βαθμίδες

Βαθμίδα	Τι περιλαμβάνει
● Παρόν	Ενεστώτας, Παρακείμενος
● Παρελθόν	Παρατατικός, Αόριστος, Παρακείμενος, Υπερσυντέλικος
● Μέλλον	Εξακολουθητικός, Συνοπτικός, Συντελεσμένος

● ΣΤ. ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΔΕΝ ΛΕΝΕ ΠΑΝΤΑ ΤΗΝ «ΚΑΝΟΝΙΚΗ» ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ

👉 Οι χρόνοι δείχνουν **πότε** γίνεται κάτι.

👉 Όμως, στην πραγματική ομιλία, μερικές φορές χρησιμοποιούμε έναν χρόνο για να δηλώσουμε μία άλλη χρονική βαθμίδα.

Πίνακας: Όταν ο χρόνος αλλάζει «χρονική βαθμίδα»

Τύπος ρήματος	Δηλώνει κανονικά	Μπορεί να δηλώσει	Παράδειγμα	Τι σημαίνει στην πραγματικότητα
● Ενεστώτας (ιστορικός)	Παρόν	Παρελθόν	Έρχεται χθες και μου λέει...	Έηθε χθες και μου είπε
● Αόριστος	Παρελθόν	Παρόν / Μέλλον	Έφτασε ο καφές σας.	Εδώ είναι ο καφές σας
● Ενεστώτας	Παρόν	Μέλλον (εγγύς)	Το πλοίο καταπλέει αύριο.	Θα καταπλεύσει
● Μέλλοντας	Μέλλον	Παρελθόν	Ο Ελύτης θα δημοσιεύσει...	Δημοσίευσε

● Ζ. ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Το ποιόν δείχνει πώς βλέπουμε την ενέργεια ως προς τη διάρκειά της.

Ποιόν	Τι δείχνει	Χρόνοι	Παράδειγμα
● Εξακολουθητικό	διάρκεια / επανάληψη	Ενεστώτας, Παρατατικός, Εξακολ.Μέλλοντας	Τρέχω συνέχεια. Έτρεχα κάθε μέρα. Θα τρέχω για 1 μήνα.
● Συνοπτικό	ολοκληρωμένη πράξη	Συνοπτικός Μέλλοντας, Αόριστος	Θα τρέξω 2 χλμ. Έτρεξα χθες.
● Συντελεσμένο	έχει ολοκληρωθεί	Παρακείμενος, Υπερσυντέλικος, Συντελ.Μέλλοντας	Έχω τρέξει ήδη. Είχα τρέξει πριν το ζητήσεις. Θα έχω τρέξει μέχρι να γυρίσεις.

ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ			ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΠΑΡΕΛΘΟΝ	ΠΑΡΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ	
παρατατικός	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	εξακολουθητικός μέλλοντας	μη συνοπτικό (εξακολουθητικό)
αόριστος		συνοπτικός μέλλοντας	συνοπτικό
υπερσυντέλικος παρακείμενος		συντελεσμένος μέλλοντας	συντελεσμένο